

НАСОКИ ОТНОСНО НУЖДИТЕ ОТ МЕЖДУНАРОДНА ЗАКРИЛА НА ЛИЦА, БЯГАЩИ ОТ АФГАНИСТАН

февруари 2022 г.

Въведение

1. Настоящите Насоки заменят *Позицията на Върховния комисариат за бежанците на ООН (ВКБООН) относно връщането в Афганистан* от август 2021 г. и *Указания за допустимост на ВКБООН за оценка на нуждите от международна закрила на лица, търсещи закрила от Афганистан* от август 2018 г.¹
2. Цивилните лица в Афганистан са сериозно засегнати от събитията в страната, до и след свалянето на предишното правителство от талибаните на 15 август 2021 г. Въпреки че равнищата на безогледно насилие намаляха и хуманитарният достъп до много части на страната се подобри, условията в Афганистан остават силно непредсказуеми, с широко разпространени опасения за целенасочено насилие и нарушения на правата на човека.
3. Освен това Афганистан е изправен пред повсеместен икономически колапс и хуманитарна криза с безпрецедентни размери. Повече от половината от афганистанското население, или 22, 8 милиона души, са изправени пред остра несигурност за храната.² ПРООН прогнозира, че афганистанската икономика ще се свие с 20% в рамките на една година от превземането от талибаните,³ и предупреди, че до средата на 2022 г. 97% от афганистанското население може да падне под прага на бедността.⁴
4. Около 3, 5 милиона афганистанци са вътрешно разселени заради конфликти, включително около 702 000 души, които са били новоразселени от началото на 2021 г.⁵ Освен това близо 160 000 афганистанци, нуждаещи се от международна закрила, са пристигнали в съседни държави (Пакистан, Иран и Таджикистан) от 1 януари 2021 г.⁶ Тъй като някои аспекти на преобладаващата преди това ситуация със сигурността в Афганистан се стабилизират след 15 август 2021 г. и се появиха нови елементи на нестабилност, около 170 000 вътрешно разселени лица се завърнаха по местата си на произход между септември и средата на декември 2021 г.⁷

Нужда от международна закрила

5. ВКБООН продължава да призовава всички държави да разрешат на цивилните лица, които бягат от Афганистан, достъп до техните територии, да гарантират правото да търсят убежище и да гарантират спазването на принципа на забрана за връщане

¹ ВКБООН, „Позиция на ВКБООН относно връщанията в Афганистан“, август 2021 г., www.refworld.org/docid/611a4c5c4.html; ВКБООН, „Насоки на ВКБООН за оценка на нуждите от международна закрила на лица, търсещи закрила, от Афганистан“, 30 август 2018 г., www.refworld.org/docid/5b8900109.html.

² СПП, „Половината от населението на Афганистан е изправено пред остър глад, тъй като хуманитарните нужди нарастват до рекордни нива“, 25 октомври 2021 г., www.wfp.org/news/half-afghanistans-population-face-acute-hunger-humanitarian-needs-grow-record-levels.

³ ПРООН, „Социално-икономическа перспектива за Афганистан 2021–2022 г.: Избягване на криза на основните нужди“, 1 декември 2021 г., www.undp.org/publications/afghanistan-socio-economic-outlook-2021-2022-averting-basic-needs-crisis, стр. 1, 9-10.

⁴ ПРООН, „97% от афганистанците могат да се потопят в бедност до средата на 2022 г., казва ПРООН“, 9 септември 2021 г., www.undp.org/press-releases/97-percent-afghans-could-plunge-poverty-mid-2022-says-undp.

⁵ От 1 януари до 22 ноември 2021 г. се съобщава, че 697 885 лица са напуснали домовете си поради конфликт. Служба на ООН за координация на хуманитарните въпроси, „Афганистан: Разселвания, породени от конфликт“, разглеждано на: 2 февруари 2022 г., www.humanitarianresponse.info/en/operations/afghanistan/idps.

⁶ Вж. <https://data2.unhcr.org/en/situations/afghanistan> (данни от 28 януари 2022 г.).

⁷ ВКБООН, „Актуализирана информация за ситуацията в Афганистан - 15 януари 2022 г.“, 25 януари 2022 г., <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/90588>.

във всеки един момент.⁸ ВКБООН призовава държавите да регистрират всички пристигащи, които търсят международна закрила, и да издадат документално доказателство за регистрация на всички засегнати лица.

6. Въз основа на наличните доклади за широко разпространени нарушения на правата на човека в Афганистан⁹, включително свидетелства, предоставени от бягащи афганистанци и от такива, които вече са в чужбина като част от широкото наблюдение на ВКБООН,

⁸ ВКБООН, „Афганистанците изпитват трудности в това да търсят безопасност, докато границите остават затворени за повечето“, 1 декември 2021 г., www.unhcr.org/news/press/2021/12/61a72ed34/news-comment-unhcr-afghans-struggle-seek-safety-borders-remain-shut.html.

⁹ За жените и момичетата, вж.: „Би Би Си“, „Афганистан: талибаните задържаха още един протестиращ за правата на жените“, 4 февруари 2022 г., www.bbc.com/news/world-asia-60239525; „ЮЕн Нюз“, „Не можем да изоставим хората на Афганистан“, заяви Гутерш пред Съвета за сигурност, 26 януари 2022 г., <https://news.un.org/en/story/2022/01/1110622>; Съвет на ООН по правата на човека, „Ситуация в Афганистан: външна актуализация - 15 януари 2022 г.“, 25 януари 2022 г., <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/90588>; „Гардиън“, „Талибаните стират жените в Афганистан да използват обществени бани в северните провинции“, 7 януари 2022 г., www.theguardian.com/global-development/2022/jan/07/taliban-stop-afghan-women-using-bathhouses-in-northern-provinces; „ЕйЕнАй“, „Талибаните забраниха на жените спортни дейности“, 6 януари 2022 г., www.aninews.in/news/world/asia/taliban-bans-women-from-sports-activities20220106094549/; „Ал Джазира“, „Талибаните: не на пътуванията на дълги разстояния за жени без мъж роднина“, 26 декември 2021 г., www.aljazeera.com/news/2021/12/26/afghanistan-long-distance-travel-women-without-male-escort-taliban; Службата на Върховния комисар по правата на човека, „Устна актуализация за ситуацията с човешките права в Афганистан: изказване на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН по човешките права“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E; „БиБиСи“, „Афганистан: отчаяние за момичетата, след като талибаните потвърдиха забраната за средни училища“, 8 декември 2021 г., www.bbc.com/news/world-asia-59565558; Амнести Интернешънъл, „Афганистан: оцелели от насилие, базирано на пола са изоставени след второто вземане от талибаните - ново изследване“, 6 декември 2021 г., www.amnesty.org/en/latest/news/2021/12/afghanistan-survivors-of-gender-based-violence-abandoned-following-taliban-takeover-new-research/; „Хюман Райтс Уоч“, „От талибани до талибани: цикъл на надежда и отчаяние за правата на жените“, 1 ноември 2021 г., www.hrw.org/news/2021/11/01/taliban-taliban-cycle-hope-despair-womens-rights; Европейска служба за външни действия, „Съветът за човешки права на ООН прие резолюция, предложена от ЕС по ситуацията с човешките права в Афганистан и Бурунди“, 7 октомври 2021 г., <https://ec.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/105266/un-human-rights-council-adopts-eu-led-resolutions-human-rights-situation-afghanistan-and-en>; Център за стратегически и международни проучвания, „Бъдещето на жените и момичетата в Афганистан“, 30 септември 2021 г., www.csis.org/events/future-women-and-girls-afghanistan. За афганистанците, свързани с бившето правителство или с международната общност в Афганистан, включително бивши служители на посолството и служители на международни организации, вж.: „Мирър“, „Семейството ми се скри в Афганистан, след като талибаните дойдоха да ме търсят“, 23 ноември 2021 г., www.mirror.co.uk/news/world-news/my-family-went-hiding-afghanistan-25517818; „Глобал Нюз“, „Страхувайки се от талибаните, служителите на канадски НПО се опитват да избягат от Афганистан“, 29 октомври 2021 г., <https://globalnews.ca/news/8333577/fearing-taliban-canadian-ngos-afghanistan/>; „Гардиън“, „Бивши шофьор в британското посолство пребит тежко в Кабул“, 5 октомври 2021 г., www.theguardian.com/world/2021/oct/05/former-british-embassy-driver-badly-beaten-in-kabul. Относно бивши членове на афганистанските национални сили за сигурност и афганистанци, свързани с бившите международни военни сили в Афганистан, вж.: „Ей Би Си Нюз“, „Афганистански пилоти от военновъздушните сили, хванати в капан в Афганистан, отправят молба за евакуация“, 18 декември 2021 г., <https://abcnews.go.com/International/afghan-air-force-pilots-trapped-afghanistan-plead- evacuation/story?id=81793796>; Службата на Върховния комисар по правата на човека, „Устна актуализация за ситуацията с човешките права в Афганистан: изказване на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН по човешките права“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E; „Ал Джазира“, „САЩ, ЕС и 20 държави осъдиха талибаните заради „убийства без съдебен процес“, 5 декември 2021 г., www.aljazeera.com/news/2021/12/5/us-eu-and-20-nations-condemn-taliban-over-summary-killings; „Амнести Интернешънъл“, „Няма изход: военни престъпления и наранявания на цивилни по време на падането на Афганистан в ръцете на талибаните“, декември 2021 г., www.ecoi.net/en/file/local/2065273/ASA1150252021ENGLISH.pdf, стр. 13-20; „Хюман Райтс Уоч“, „Няма прошка за хора като теб“: екзекуции и принудителни изчезвания в Афганистан под властта на талибаните“, 30 ноември 2021, www.hrw.org/report/2021/11/30/no-forgiveness-people-you/executions-and-enforced-disappearances-afghanistan. Относно журналисти и служители на медиите, вж.: „Индипендънт“, „Афганистански журналисти са изправени пред заплахи за убийство и строги правила, като жените репортери са най-силно засегнати“, 23 ноември 2021 г., www.independent.co.uk/south-asia/afghanistan-journalists-death-threats-taliban-b1962772.html; „Комитет за защита на журналисти“, „Журналисти, по които е стреляно, които са били и задържани в Афганистан“, 2 ноември 2021 г., <https://cpj.org/2021/11/journalists-shot-beaten-and-detained-in-afghanistan/>; „Ал Джазира“, „Контролен орган: 30 скоростни случая на насилие срещу афганистански журналисти“, 28 октомври 2021, www.aljazeera.com/news/2021/10/28/afghanistan-journalists-watchdog-violence-taliban-media; „Хюман Райтс Уоч“, „Талибаните сериозно ограничават медиите: журналисти са неправомерно задържани и били“, 1 октомври 2021 г., www.hrw.org/news/2021/10/01/afghanistan-taliban-severely-restrict-media. Относно защитниците на правата на човека, вж.: Служба на Върховния комисар по правата на човека, „Устна актуализация за ситуацията с човешките права в Афганистан: изказване на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН по човешките права“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E; „Гардиън“, „Активист за правата на жените застрелян в Северен Афганистан“, 5 ноември 2021 г., www.theguardian.com/world/2021/nov/05/womens-rights-activist-shot-dead-in-northern-afghanistan; „Гардиън“, „Те останаха, за да се бият с талибаните. Сега протестиращите са преследвани“, 4 ноември 2021 г., www.theguardian.com/global-development/2021/nov/04/they-stayed-to-fight-the-taliban-now-the-protectors-are-being-hunted-down; Служба на Върховния комисар по правата на човека, „Афганистан: Защитници на правата на човека, живеещи в „атмосфера на страх“ – Експерт на ООН“, 3 ноември 2021 г., www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27762&LangID=E. За етническите и религиозните малцинствени групи, вж. Служба на Върховния комисар по правата на човека, „Устна актуализация за ситуацията с човешките права в Афганистан: изказване на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН по човешките права“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E; „Радио Свобода Европа/Радио Свобода“, „Талибаните са обвинявани за насилствено изселване на етнически узбеки и туркмени в Северен Афганистан“, 9 декември 2021 г., <https://gandhara.rferl.org/a/taliban- evictions-uzbeks-turkmen/31601904.html>; „Ал Джазира“, „Защо хазарите се страхуват от геноцид в Афганистан“, 27 октомври 2021 г., www.aljazeera.com/opinions/2021/10/27/why-the-hazara-people-fear-genocide-in-afghanistan;

ВКБООН е загрижен, че последните събития водят до увеличаване на необходимостта от международна бежанска закрила за хората, бягащи от Афганистан.¹⁰ Всички молби на граждани и бивши обичайно живеещи в Афганистан, търсещи международна закрила, следва да се обработват по справедливи и ефективни процедури в съответствие с международното и регионалното бежанско право и други съответни правни стандарти.

7. С оглед на нестабилността на ситуацията в Афганистан ВКБООН не счита за целесъобразно да отказва международна закрила на афганистанци и бивши обичайно живеещи в Афганистан въз основа на алтернатива за вътрешно бягство или преместване.
8. Не трябва да се позволява безпрецедентната хуманитарна криза, засягаща Афганистан, да отвлече от вниманието от положението с широко разпространените заплахи за правата на човека в страната. Афганистанци, които бягат от страната, могат на първо място да посочат своите непосредствени нужди за оцеляване като причина за тяхното бягство. Във връзка със споделената доказателствена тежест, ВКБООН призовава лицата, отговорни за вземането на решения, да гарантират, че на кандидатите за убежище се дава възможност да предоставят пълна и цялостна информация за причините, които са ги принудили да избягат, включително възможните страхове от преследване при завръщането им.
9. Съществува реална възможност лица, които са били свързани с действия, които ги поставят в обхвата на изключващите клаузи, съдържащи се в член 1F от Конвенцията от 1951 г., да са сред афганистанските граждани, търсещи убежище.¹¹ В такива случаи ще е необходимо внимателно да се разгледат всички въпроси, свързани с индивидуалната отговорност за престъпления, които могат да доведат до изключване от международна закрила. Освен това, за да запазят гражданския характер на убежището, държавите ще трябва внимателно да оценят положението на пристигащите, така че да идентифицират лицата, участвали във военни действия, и да ги отделят от гражданските бежанци.¹²

Спиране на всички решения по молби за международна закрила, различни от признаване на статут на бежанец от 1951 г.

10. След превземането на страната талибаните управляват с укази, като изтиква настрани парламентарния процес. Към днешна дата това управление се характеризира с несигурност, произвол и незачитане на върховенството на закона. Все още няма ясна дали талибаните считат законодателната рамка на Афганистан, включително Конституцията, за действаща. Официалната съдебна система в момента не функционира, докато редица доклади показват, че талибаните възнамеряват да прилагат телесни наказания

„Хюман Райтс Уоч“, „Афганистан: Талибаните принудително гонят лица от хазарското шиитско малцинство, бивши държавни служители са обект на колективно наказание, зараване на земя“, 22 октомври 2021 г., www.hrw.org/news/2021/10/22/afghanistan-taliban-forcibly-evict-minority-shia; „Ен Би Си Нюз“, „Малцинството на хазарите е изправено пред преследване под управлението на талибаните в Афганистан - отново“, 10 октомври 2021 г., www.nbcnews.com/news/world/minority-hazara-population-face-persecution-under-taliban-rule-afghanistan-again-n1281160.

За афганистанците с различна сексуална ориентация и полова идентичност вижте: „Томсън Ройтерс Фаундейшън“, „ЛГБТ+ афганистанци се страхуват да не бъдат забравени 100 дни след превземането на талибаните“, 23 ноември 2021 г., <https://news.trust.org/item/20211125171448-owr14/>; „Франс24“, „Неправителствена организация твърди, че талибаните имат списък с удари за афганистанската ЛГБТ общност“, 2 ноември 2021 г., www.france24.com/en/asia-pacific/20211102-the-taliban-has-a-kill-list-for-the-afghan-lgbt-community-ngo-says; „БиБиСи“, „Чувствам се свободна“ - ЛГБТ афганистанските бежанци пристигат във Великобритания на 30 октомври 2021 г., www.bcnewsworld/asia-591124; „Си Ен Ен“, „Ядосани и уплашени - ЛГБТК обществото в Афганистан казва, че са преследвани след превземането на страната от талибаните“, 18 септември 2021 г., <https://edition.cnn.com/2021/09/17/middleeast/afghanistan-lgbtq-evacuation-intl-hnk-dst/index.html>. За членовете на семействата и други лица, тясно свързани с лица, изложени на риск от преследване, вж. „Хюман Райтс Уоч“, „Афганистан: Талибаните убиват, „правят да изчезнат“ бивши длъжностни лица: Нападения са насочени срещу бивши полицаи и служители на разузнаването“, 30 ноември 2021 г., www.hrw.org/news/2021/11/30/afghanistan-taliban-kill-disappear-ex-officials; „Мирър“, „Моето семейство се укрива в Афганистан, след като талибаните дойдоха да ме търсят“, 23 ноември 2021 г., www.mirror.co.uk/news/world-news/my-family-went-hidden-afghanistan-25517818; „Форин полиси“, „Афганистанска вълна на престъпността се добави към талибанската дистопия“, 29 октомври 2021 г., <https://foreignpolicy.com/2021/10/29/afghanistan-crime-poverty-taliban-economic-collapse-humanitarian-crisis/>; Радио Свободна Европа/Радио Свобода, „Афганистански пилоти, които са избягали в Таджикистан, казват, че талибаните заплашват роднините им у дома“, 23 октомври 2021 г., www.rferl.org/a/afghan-pilots-taliban-threatening-families/31525887.html.

¹⁰ Това включва, наред с други групи, афганистански жени и момичета; афганистанци, свързани с бившото правителство или с международната общност в Афганистан, включително бивши служители на посолства и служители на международни организации; бивши членове на афганистанските национални сили за сигурност и афганистанци, свързани с бившите международни военни сили в Афганистан; журналисти и медийни работници; защитници на правата на човека; етнически и религиозни малцинствени групи; и афганистанци с различна сексуална ориентация и полова идентичност. Членовете на семействата и други лица, тясно свързани с лица, изложени на риск от преследване, често са изложени на риск.

¹¹ ВКБООН, „Насоки за международна закрила № 5: Прилагане на клаузите за изключване: член 1Е от Конвенцията от 1951 г. относно статута на бежанците“, 4 септември 2003 г., CR/GIP/03/05, www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857684.html.

¹² Вж. ВКБООН, „Насоки за поддържане на гражданския и хуманитарния характер на убежището“, декември 2018 г., www.refworld.org/docid/452b9bca2.html.

и смъртно наказание като част от налагането на шариата. Съобщава се за модел на извънсъдебни убийства, включително на лица, заподозрени, че са членове на „Ислямска държава в провинция Хорасан“ (ИДПХ).¹³ Степента, в която талибаните възнамеряват да зачитат правата на етническите и религиозните малцинства в Афганистан, също засега не е ясна. Ръководството на талибаните в Кабул излезе с редица изявления, целящи да уверят уязвимите слоеве от населението, че техните права ще бъдат зачитани, но някои от тях не са ясни (като уверения, че талибаните ще зачитат правата на жените съгласно шариата),¹⁴ засягат само отчасти проблемите на правата на човека (като например указа на талибаните за правата на жените, който не се отнася до правата на жените да работят и да се образуват),¹⁵ пряко противоречат на действията на членовете на талибаните на място (като уверения, че бившите служители на правителството ще се ползват от „амнистия“),¹⁶ или все още не са приложени (като уверения, че момичетата на възраст за средно училище ще бъдат допуснати да се върнат в училище).¹⁷

11. Настоящата ситуация в Афганистан поставя редица пречки пред събирането на изчерпателна информация относно ситуацията с правата на човека в различни части на страната. Тези пречки включват:

Ограничения за афганистанските медийни организации: Според Афганистанската национална асоциация на журналистите, след превземането от талибаните 70 процента от афганистанските медии са спрели да работят поради комбинация от финансови затруднения и заплахи и сплашване, насилие и дори убийства.¹⁸ Освен това се съобщава, че талибаните са наложили широкообхватни ограничения на свободата на медиите, като някои от новите директиви са формулирани толкова в широк смисъл, че журналистите се самоцензурират от страх да не нарушат правилата.¹⁹ Редица афганистански журналисти са били произволно задържани и малтретирани по други начини.²⁰

Неспособност на Независимата комисия за правата на човека в Афганистан (НКПЧА) да изпълнява функциите си: през септември 2021 г. НКПЧА съобщи, че всички нейни сгради са били заети от

¹³ Служба на Върховния комисар по правата на човека, „Устна актуализация за ситуацията с човешките права в Афганистан: изказване на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН по човешките права“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E.

¹⁴ „Хюман Райтс Уоч“, „Афганистан: „вице“ наръчник на талибаните включва злоупотреби“, 29 октомври 2021 г., www.hrw.org/news/2021/10/29/afghanistan-taliban-vice-handbook-abusive; „БиБиСи“, „Афганистанските момичета са „оставени в неизвестност“ от талибаните“, 18 октомври 2021 г., www.bbc.com/news/av/world-58950282; „Суиспийс“, „Оттеглянето на САЩ и режима на талибаните в Афганистан: Насоки за бъдещата политика“, 7 септември 2021 г., https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/PB_5_2021_US-withdrawal-and-the-Taliban-regime-in-Afghanistan.pdf; „Ей Би Си“, „Талибаните казват, че ще запазят правата на жените съгласно Закона за шариата. Но какво означава това?“ 19 август 2021 г., www.abc.net.au/news/2021-08-19/womens-rights-and-sharia-law-under-the-taliban/100386350; „Войс ъф Америка“, „Талибаните обещава да зачитат правата на жените „в рамките на ислямското право“, 17 август 2021 г., www.voanews.com/a/south-central-asia-taliban-vow-respect-womens-rights-within-islamic-law/6209664.html.

¹⁵ „Си Би Ес Нюз“, „Талибаните обявиха жените за „свободни“, но активистите за правата на човека виждат малко причини за празнуване“, 6 декември 2021 г., www.cbsnews.com/news/afghanistan-taliban-declares-women-girls-rights-free-but-no-work-education/; „Си Ен Ен“, „Указ на талибаните за правата на жените, който не споменава за училище или работа, отхвърлен от афганистанските жени и експерти“, 4 декември 2021 г., <https://edition.cnn.com/2021/12/03/asia/afghanistan-taliban-declare-womens-rights-intl/index.html>.

¹⁶ „Хюман Райтс Уоч“, „Няма прошка за хора като вас“: Екзекуции и насилствени изчезвания в Афганистан при талибаните“, 30 ноември 2021 г., www.hrw.org/report/2021/11/30/no-forgiveness-people-you/executions-and-enforced-desappearances-afghanistan.

¹⁷ „БиБиСи“, „Афганистан: Отчаянието на момичетата, докато талибаните потвърждават забраната за завършване на средно образование“, 8 декември 2021 г., www.bbc.com/news/world-asia-59565558.

¹⁸ СВКПЧ, „Устна актуализация за положението с правата на човека в Афганистан: Изявление на Нада Ал-Нашиф, заместник-върховен комисар на ООН за правата на човека“, 14 декември 2021 г., www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27960&LangID=E; „Гардиън“, „Изключено: Афганистанските медии се борят да оцелеят при управлението на талибаните“, 27 ноември 2021 г., www.theguardian.com/tv-and-radio/2021/nov/27/radio-silence-afghan-stations-are-one-more-casualty-of-the-taliban; „Хаама прес“, „70% от афганистанските медии спреха да работят след превземането на талибаните“, 3 октомври 2021 г., www.khaama.com/70-of-afghan-media-outlets-stopped-working-since-taliban-takeover-4574575/.

¹⁹ „Хюман Райтс Уоч“, „Афганистан: Талибаните строго ограничават медиите“, 1 октомври 2021 г., www.hrw.org/news/2021/10/01/afghanistan-taliban-severely-restrict-media; „Ал Джазира“, „Стенограма от първата пресконференция на талибаните в Кабул“, 17 август 2021 г., www.aljazeera.com/news/2021/8/17/transcript-of-talibans-first-press-conference-in-kabul.

²⁰ Ей Ен Ай, „Телевизионен водещ, нападнат от неизвестни въоръжени мъже в Кабул“, 21 ноември 2021 г., www.aninews.in/news/world/asia/tv-anchor-attacked-by-unknown-armed-men-in-kabul20211121221429/; Прес агенция Ди Ай Ди, „Афганистанските журналисти нямат безопасност: АНЖУ“, 13 ноември 2021 г., www.didpress.com/en/2021/11/13/afghan-journalists-have-no-safety-anju/; „Хюман Райтс Уоч“, „Афганистан: Талибаните строго ограничават медиите“, 1 октомври 2021 г., www.hrw.org/news/2021/10/01/afghanistan-taliban-severely-restrict-media и връзките към източници, предоставени на същото място.

талибаните. Тази ситуация, съчетана със страх от преследване сред персонала, направи НКПЧА неспособна да изпълни своите правомощия съгласно Конституцията за защита и наблюдение на правата на човека в Афганистан.²¹

Ограничения за наблюдението на правата на човека: Клъстерът за защита в Афганистан установи широкообхватни предизвикателства пред наблюдението на правата на човека.²² В допълнение към пречките, свързани с по-широкото наблюдение на правата на човека на афганистанското население, редица предизвикателства са свързани конкретно с наблюдението на положението с правата на човека на жените и момичетата:

- а. След налагането на дискриминационни ограничения на правото на труд, отсъствието на персонал от жени, ангажиран с наблюдение на защитата в общността, възпрепятства събирането на данни във връзка със специфичното положение на жените;
  - б. Поради опасения относно събирането на данни относно насилието, свързано с пола, както и относно записването и съхранението на такива данни, има ограничена информация в реално време относно това насилие;
  - в. Изправени пред въздействието на бързо влошаващата се хуманитарна криза, респондентите в проучванията за защита в селските общности често посочват ежедневните нужди от оцеляване като най-непосредственото предизвикателство пред тях. Тяхното първостепенно чувство на отчаяние пречи на детайлите и точността по отношение на нарушенията на правата на човека, пред които са изправени. В резултат на това нарушенията на правата на човека, включително ограниченията на правата на жените и момичетата, са трудни за наблюдение.
12. Като се има предвид настоящата несигурност, включително незачитането на принципите на правовата държава, страхът и несигурността, свързани с авторитарното управление, и липсата на изчерпателна информация за положението с правата на човека в Афганистан, както е посочено по-горе, в оценката на ВКБООН понастоящем не е възможно да се изведат изчерпателни насоки за нуждите от международната закрила на хората, бягащи от Афганистан. Макар че ВКБООН счита, че в много случаи ще бъде възможно да се установи, въз основа на профила на кандидата и наличните до момента доказателства за положението в Афганистан, че кандидатът е бежанец по смисъла на Конвенцията от 1951 г., обратното не е вярно. ВКБООН счита, че понастоящем не е възможно да се определи с необходимата степен на сигурност, че търсещо закрила лице от Афганистан, не се нуждае от международна закрила. По тази причина ВКБООН призовава държавите да преустановят издаването на решения на отделни кандидати във всички случаи, когато не може да се определи, че въпросното лице е бежанец по смисъла на Конвенцията от 1951 г. Преустановяването следва да остане в сила до стабилизирането на положението в Афганистан и до когато е налице надеждна информация за положението със сигурността и правата на човека, за да се направи пълна оценка на необходимостта от предоставяне на статут на бежанец на отделни кандидати.
13. В държави, предоставящи убежище, където правата, свързани със статута на бежанец, са по-всеобхватни от правата, свързани с други форми на международна закрила, ВКБООН препоръчва преустановяване на всички решения, различни от предоставянето на статут на бежанец, освен ако лицата, ползващи се с други форми на международна закрила, не могат да подадат молба за пълен статут на бежанец, след като ситуацията в Афганистан се стабилизира достатъчно и е налице необходимата информация, за да се вземат информирани решения относно необходимостта от международна закрила.

Променени обстоятелства като основание за нови или последващи молби

14. ВКБООН призовава държавите, предоставящи убежище, да гарантират, че афганистанците, чиято молба за международна закрила е била отхвърлена преди превземането на Афганистан от талибаните, са имат възможност да подадат нова или последваща молба въз основа на това, че настоящата ситуация в Афганистан съставлява променени обстоятелства, които могат да доведат до необходимост от международна закрила като бежанци или друга закрила.
15. В светлината на предимството на Конвенцията за бежанците от 1951 г. ВКБООН призовава държавите, предоставящи убежище, да разрешат на афганистанци, които преди 15 август 2021 г. са получили допълнителни форми на международна закрила, включително субсидиарна закрила съгласно правото на ЕС, които не са еквивалентни по отношение на правния статут и достъпа до права

²¹ „Независима комисия за правата на човека в Афганистан“, „Изявление относно статута на Независимата комисия за правата на човека в Афганистан“, 18 септември 2021 г., www.aihrc.org.af/home/press-release/91138.

²² „Клъстер за закрила Афганистан“, „Актуализация на анализа на защитата в Афганистан“, октомври 2021 г., www.globalprotectioncluster.org/wp-content/uploads/AFG_Protection-Analysis-Update_Q3_Final.pdf, стр. 3.

на бежанския статут, да подадат нова молба за статут на бежанец в светлината на променените обстоятелства в Афганистан.

16. ВКБООН също така призовава държавите, предоставящи убежище, да гарантират, че търсещите закрила от Афганистан, които са подали молбата си преди 15 август 2021 г., но които все още не са получили решение към този момент, са в състояние да предоставят допълнителна информация в подкрепа на искането си в светлината на променените обстоятелства в Афганистан.
17. Когато вземането на решения по молби за международна закрила на лица от Афганистан е преустановено или в ситуации, когато лица от Афганистан, търсещи закрила, подадат нови или последващи молби въз основа на променените обстоятелства в Афганистан, те следва да получат подходящ достъп до подслон, подкрепа за посрещане на основни нужди и достъп до основни здравни грижи, както и достъп до пазара на труда при същите условия като всички други лица, търсещи закрила, до получаване на решение по молбата си.

Временна закрила

18. В държави без функциониращи системи за закрила ВКБООН призовава държавите да гарантират, че всички афганистанци са защитени от *връщане* в съответствие със задълженията съгласно международното и регионалното право. ВКБООН насърчава държавите да предоставят правно основание за престой на афганистанци, като например форми на временна закрила или други възможности за пребиваване, с подходящи гаранции, докато въз основа на обективна оценка може да се определи, че ситуацията с правата на човека и сигурността в Афганистан трайно се е подобрило и, при липса на нужда от международна закрила, доброволното връщане е разумно и може да се извърши в условия на безопасност и достойнство.²³

Събиране на семейства

19. ВКБООН продължава да призовава държавите да улеснят и ускорят процедурите за събиране със семейството за афганистанци, чиито семейства са изоставени в Афганистан или които са били разселени в региона. Принципът на единство на семейството е защитен от международното право и от обвързващи регионални правни инструменти.²⁴ Събирането на семейството често е единственият начин да се гарантира, че правото на семеен живот и семейното единство на бежанците се зачита. В светлината на настоящата ситуация в Афганистан ВКБООН е загрижен, че много афганистански бежанци могат да се сблъскат със значителни административни бариери при осъществяването на това законно право. Предвид многото посолства и консулства, които понастоящем са затворени в Афганистан, ВКБООН също така призовава държавите да вземат предвид ограниченията, пред които бежанците могат да се изправят, за да могат да изпълнят изискванията за данъчно облагане и административна документация за тези приемания. Той предлага да се възприеме по-прагматичен и гъвкав подход, включително чрез използването на новаторски методи на обработка и дистанционни интервюта. ВКБООН насърчава държавите да прилагат либерални и хуманни критерии при определянето на отговарящите на условията членове на семейства по тези схеми, като се вземат предвид различните семейни състави и структури.²⁵

Препоръка за преустановяване на връщането

20. Тъй като ситуацията в Афганистан е нестабилна и може да остане несигурна още известно време, заедно с мащабна хуманитарна извънредна ситуация в страната, ВКБООН продължава да призовава държавите да преустановят принудителното връщане на граждани и бивши обичайно живущи в Афганистан, включително тези, чиито молби за убежище са отхвърлени. Спирането на принудителните връщания служи като минимален стандарт и трябва да остане в сила до момента, в който сигурността, върховенството на закона и положението с правата на човека в Афганистан значително се подобрят, за да позволят безопасно и достойно връщане на онези, които са решени да не се нуждаят от международна закрила.

²³ ВКБООН, „Насоки за временна закрила или договорености за престой“, февруари 2014 г., www.refworld.org/docid/52fba2404.html.

²⁴ ВКБООН, „Правото на семеен живот и семейно единство на бежанците и други лица, които се нуждаят от международна закрила, и приложеното определение за семейство“, януари 2018 г., 2-ро издание, www.refworld.org/docid/5a9029f04.html (вж. по-специално гл. 2); ВКБООН, „Обобщени заключения относно правото на семеен живот и семейно единство в контекста на семейното обединение на бежанци и други лица, нуждаещи се от международна закрила“, експертна кръгла маса, 4 декември 2017 г., www.refworld.org/docid/5b18f5774.html (вж. по-специално ал. 3 и препратки към регионалните правни инструменти, предвидени в него).

²⁵ ВКБООН, „ВКБООН призовава държавите да ускорят процедурите за събиране със семейството за афганистанските бежанци“, 15 октомври 2021 г., www.unhcr.org/news/briefing/2021/10/616935614/unhcr-calls-states-expedite-family-reunification-procedures-afghan-refugees.html.

21. В съответствие с ангажимента на държавите членки на ООН в рамките на Глобалния бежански форум за справедливо поделение на отговорността за международната закрила на бежанците, ВКБООН счита също, че не би било подходящо принудително да връща граждани или бивши обичайно живущи в Афганистан в страни от региона, тъй като държави като Иран и Пакистан понастоящем са домакин на голям брой афганистанци и в продължение на десетилетия щедро са приемали по-голямата част от общия брой афганистански бежанци в световен мащаб.²⁶
22. ВКБООН признава основното човешко право на лицата да се завърнат в страната си на произход. Всяка помощ, предоставена от ВКБООН на бежанци за завръщане в Афганистан, има за цел да подпомогне лица, които, бидейки напълно информирани за ситуацията в своите места на произход или алтернативна област по техен избор, избират доброволно да се завърнат. Всяко действие на ВКБООН в подкрепа на доброволното връщане в Афганистан, включително усилията, насочени към устойчива реинтеграция на завръщащите се и вътрешно разселените лица в Афганистан, не следва да се тълкува като оценка от ВКБООН на безопасността и други аспекти на положението в Афганистан за лица, които са потърсили международна бежанска закрила в държавите на убежище. Доброволното и принудителното връщане са процеси от коренно различен характер, ангажиращи различни отговорности от страна на различните участници.
23. ВКБООН ще продължи да наблюдава ситуацията в Афганистан с оглед оценка на нуждите от международна закрила на афганистанците.

²⁶ Към 31 август 2021 г. афганистанските бежанци в Иран, Пакистан, Таджикистан, Узбекистан и Туркменистан са 2 211 828 души. ВКБООН, „Портал за данни: Ситуация в Афганистан“, <https://data.unhcr.org/en/situations/afghanistan> (разглеждано на: 7 декември 2021 г.). Вж. също ВКБООН, „Пакистан сключва договор за издаване на смарткарти на регистрирани афганистански бежанци“, 4 януари 2022 г., www.unhcr.org/news/briefing/2022/1/61d419634/pakistan-concludes-drive-issue-smartcards-registered-afghan-refugees.html.